

do konca. Cena teh lopat nam ni znana, a vsekakor gotovo niso predrage. Prave ameriške gnojne vile stoje na pr. 1 gld. 70 kr. in trpe ne glede na njih večo rabnost najmanj toliko časa, kolikor pet domačih, katere je vrhu tega treba še vsak hip v novič nasajati.

Vprašanja in odgovori.

1. odgovor na 32. vprašanje. Pinje, ki so podobne vrtečemu sodu, izdelujem jaz uže dlje časa, in sicer kakor jih je priporočal učitelj za sirarstvo, g. Hitz na Tolminskem. Izdelal sem uže nekaj takih pinj za tolminske mlekarske družbe. Delam jih razno velike.

Martin Golja, mizar

v Podmelcu, hiš. št. 72. pri Tolminu.

2. odgovor na 32. vprašanje. Pinje, ki so podobne vrtečemu sodčku, narejam jaz iz macesnovega lesa in z železnimi obroči. Te pinje se hitreje omedejo, in jih je laže goniti nego stoječe, zato jih pa tod pri nas uže povsod rabijo. Razen mene dela jih tudi Florijančič na Visokem.

Janez Bukovnik, sodar

v Hotemažah, pošta Tupaliče.

Vprašanje 43. Nasadil bodem preko kilometra dolg pot od svoje hiše do velike ceste ob obeh straneh z jablanami in sicer samo z eno vrsto. Svetujte mi, katere vrste jablana bo zato najboljša, in koliko narazen naj stoji drevje? (G. Š. v Pr.)

Odgovor: Brez dvombe je najboljša jabolčna vrsta v ta namen angleška zlata zimška parmena. Ta vrsta je najmanj občutljiva, raste lepo na kvišku kakor topola, rodi kmalu in obilo izvrstnega sadu, ki je za vsestransko porabo. Drevje sadite po 8—10 m² narazen, in sicer tako, da stoji sredi med dvema drevesoma na drugi strani vselej eno drevo.

Vprašanje 44. Razdelili smo srenjski pašnik. Ker je lega primerna, zemlja pa posebno v globočini precej prodasta, izpremenil bi rad za poskušnjo en kos v travnik, Kako naj to storim in kakšno travo naj vsejem? (Z. M. v D. v.)

Odgovor: Preorjite pašnik tako dobro, kakor sploh morete. Vsejte oves ali kako drugo jaro žito, vmes pa podsejte zmes iz rdeče in tudi nekoliko bele detelje ter iz travnega semena tistih trav, ki na vaši zemlji dobro uspevajo in so trpežne. Seme teh trav doboste najboljšje in najceneje, ako posmukate, kadar trava dela seme, seme z onih trav, ki so znane za dobre in ki rade rasto na zemlji, ki je ravno taka, kakoršen vaš pašnik. Take trave doboste na pašniku samem ali pa v njega bližini. Tako pridobljeno domače seme vas malo stoji in je dokaj zanesljivejše nego kupno. Ako morete čakati, bolje je, da prvo leto sadite na ledino krompir brez gnoja, drugo leto pa jaro žito na pognojeno zemljišče.

Vprašanje 45. Kedaj je bolje drevje saditi, jeseni ali spomladi? (B. K. na Z. gori).

Odgovor: Iz mnogih vzrokov je bolje drevje saditi jeseni, ker se ob tem času vsajeno drevo poprej in bolje ukorenini, nego spomladi vsajeno. Kdor pa drevje kupuje, postrežen bo pa jeseni po drevesnicah tudi bolj nego spomladi. Prav živo priporočamo vsem, ki drevje kupujejo, ako tudi je mislijo saditi šele spomladi, da si ga naroče uže jeseni. Vsekakor je pa dobro jame izkopati drevju jeseni in jih odprte pustiti do spomladi, da moreta vlaga in mraz prešiniti izkopano prst in jamo ter tako razkrojiti rudninske in organske snovi. Smešno pa je, kakor je včasih čitati, da naj se jame sicer izkopljejo uže jeseni, a potem zopet precej zaspo, češ, da se more potem zemlja zopet poleči do spomladi.

Vprašanje 46. Mi izdelujemo uže veliko let ovčji sir, ki je pa zelo blede, malo da ne zelenkaste bele barve. Prodajali smo vedno prav lahko naš sir, nekaj let sem zahtevalo pa kupci sir bolj rumene barve. Tudi nam se zdi, da je rumen sir videti okusnejši, a neposreči se nam narediti takega, če ravno smo pri-mešavali nekoliko kravjega mleka. Veliko kravjega mleka pa ne smemo primešavati, drugače izgubi sir ostrost, ki jo zahtevajo od ovčjega sira. Kako naj ravnamo, da bode naš sir tako lepo rumen, kakor je sir iz kravjega mleka. (Ž. R. v N. v Istri).

Odgovor: Rumena barva, ki jo ima sir iz kravjega mleka ni naravna. Vsi sirarji morajo barvati sir, ako ga hočejo prodati. Sir iz kravjega mleka, ako ni barvan, ima ravno tako neokusno belo barvo, kakor vaš sir sedaj, zato ga morate tudi vi barvati. Barva je narejena iz popolnoma nedolžnih rumenih cvetic, ki niso prav nič škodljive zdravju; sicer je draga, ker pa je je prav zelo malo treba, tako rekoč nič, ne draži izdelovanja sira. Če se prav spominamo, zadostuje ena navadna žlica na 100 litrov mleka. Sicer je pa navod za porabo pridejan steklenici; barva je namreč tekoča. Varujte se pa preveč jemati barve, kar se začetniku prav lahko pripeti, drugače naredite tako močno barvan sir, da ga za noben denar ne boste mogli prodati. Barva za sir prodaja A. Pfahnhäuser na Dunaji, Strözigasse.

Podučne stvari.

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

78.

Na Laponskem.

(Dalje.)

Laponci imajo še mnogo prazne vere, to pa zato, ker so zelo dolgo tičali v poganstvu. Slednjič so vendar srčni in usmiljeni misijonarji se spomnili tudi zapuščenih Laponcev, ter so jim šli nažgat luč sv. evangelija. Kako težavno delo so imeli apostoli laponski! Hoditi so morali po mrzlih krajih, po šumah in gorah, od šotora do

šotor, brez ugodnosti vsakdanjega življenja. Stanovati so morali po slabih, nečednih šotorih, in dosti potov prenočiti pod milim nebesom na snegu. Ali trdna volja in gorečnost je premagala vse. Dandanes imajo tudi Laponci svoje cerkvice, ki so, kaj pak, daleč narazen, pa tudi šole za silo.

Laponec je miruljuben, ter iskreno ljubi domovino svojo. Več potov se je uže prigodilo, da so prepeljali Laponce v tuje kraje, ter jim stregli na vso moč. Toda eni so ubežali domov, ako jim je bilo mogoče, eni pa so kmalu pomrli zbog žalosti in otožnosti po rodnej zemlji. Puste so gore laponske, ali Laponcu so najljubše in najdražje na svetu, za vso tujo lepoto ne bi jih zamenil. Domá imá vse, česar potrebuje. Imá pa tudi v izobilju prirodne krasote; skalnate gore, odete z večnim snegom; šumeče slapove brzo deročih rek, in krasna jezera. Ondi mu veje domači duh, ondi posluša domače glasove, in to mu je dražje od vsega tujega nagizdja.

Veseli smo bili, da smo prišli pod streho, kakor sem omenil uže s početka, da si nas niso prijazno sprejeli. Ker smo vedeli, kake čudi je Laponec, nismo se dosti brigali za čemerne obraze. Vihar je zelo divjal, in dež je ropotal po strehi, kakor da pesek letí po njej. Čudili smo se, da ni raztrgalo in odneslo slabega šotora. Šotor si Laponec brzo postavi, kedar ga je potreba, in brzo tudi razdre, kedar je treba naprej iti. V zemljo zabije štiri drogove, stiri pa položi počez. Ovije jih z jelenovimi kožami, ali z navadnimi plahtami, napravi mal vhod, in zgoraj lino, da dim odhaja. Navadno razobesi ob tistej strani, od katere veter puha, še eno plahto, da se šotor prehudo ne zmrazi. Po tleh pogrne jelenovih kož, in belih volnatih plaht. V takem šotoru stanuje Laponec z vso mnogobrojno družino po več mesecev. Dobro je, da niso vsi vedno pri domu. Nekaj družine mora biti vedno pri čredah, in to tudi po noči, naj si vihar še tako besni in dež lije. V tem poslu se družina vrsti po dvakrat ali trikrat na dan, in to možaki kakor ženske. Vsak ima svoje pse, katere pokliče, kadar gré k čredi. Poprejni čuvaji se potem povrnejo domov, in ž njimi vred lačni psi, po osem, deset, tudi po dvanajst. Ti psi niso hudi, mirno zlezejo ali poskačejo čez speče, ter si poiščejo prostorčka, da ležejo in se zvijejo v svitek. Počitka so potrebni. Ves čas, dokler so zunaj, morajo obletavati čredo in lajati, da jo vkup držé. Še več imajo dela, kedar čredo na nove pašnike spremljajo. Vzlasti veliko preglavico pa jim delajo volkovi, ki so najhujši sovražniki in kvarljivci Lapončevih čred. Kedar se volk plazi k čredi, tedaj začne begati uplašena čreda, psi zaženó strašno lajanje, letajo sem in tje, ter zaganjajo čredo vkup. Volk se potem potepeno pobere, in le tedaj, kadar je zelo lačen, ne daje se odgnati, zakadi se v čredo in odnese, kar pograbi. Kar je navadnemu kmetu njiva in plug, tisto sta Laponcu severni jelen in pes. Zato pa imá rad pse, in naj si je še tako utrujen prišel domov, psov ne pozabi, prepusti jim svojo jed, če ni drugače.

(Dalje prihodnjič.)

Nasledki „šnopsa“.

(Dalje.)

Ubrana godba očarala je Zalesčane tako, da, izuzemši malo in nepomenljivo število častnih izjem, skoraj vsi pot pod noge proti Plahtaču vbero. Ne le odraščeni mladi in stari, nego tudi nežna mladina — dečki in deklice — hoteli so videti „gaudium“ pri Plahtaču. To procesijo je Plahtač, kot vničevalec vsega dobrega v Zalesji, — sam vodil; korakal je kaj mogočno in samovestno pred godci sam naprej. Okrene jo naravnost proti podu ali skednju, in ga, ker je bil skozi celi teden zaklenjen, odklene in odpre z besedami: „Ljubi Zalesčani moji! Sedaj odpiram Vam novi svet, kakoršnega do sedaj še v svojem življenji nikoli videli niste.“ Skedenj bil je res z maji, banderci in drugo ropotijo lepo okrašen; godcem bil je poseben vzvišeni prostor ob steni pripravljen, na kojega se po prirejenih stopnicah brez odloga podajo.

Prične se javni ples; učenci in učenke „plesne šole predpustne“ Plahtaču niso prav nobene sramote delali. Vrteli in sukali so se, da se je kar gledalcem pred očmi tema delala in se jim je vse na okrog vrtilo. Marsikatera zaslepljena oče in mati bila sta na svoje odraščene otroke, vrteče se v trušu in hrušu, kar ponosna in očarana, želeča si, da bi tudi ona dva tako „telovadbo“ umela.

Gledalcem, kateri so v skednju ob kotih nadrenjani stali, kakor tudi oni, ki so skoz široka, na stežaj odprta vrata radovednost svojo pasli in zijale prodajali, kurilo je kar pod petami. Pri tem se je pa nekaj prav poštenega pripetilo. Podlipnjikova mati, da si uže precej stara, videča svojo Mino v prvih vrstah spretno vrteti se, zakadi se pri prvem nastopnem novem plesu med vrsto plesalcev in plesalk, a nevkretna, spodtakne se in pade ravno v sredi kolobara na pôd tako, da si razbije prav pošteno svoj nos, kateri ji ni ravno malo in malo časa močno krvavil. Rekla je sicer, da je prav pošteno (še bolj, nego modri kmetič pod hrastom) po nosu dobila, a to je ni vstrašilo. Mina morala jo je pozneje sama doma kar „na sapo“ v plesu podučevati. Izurila se je tudi toliko, da je pozneje ob javnih plesih se prav po medvedje-okorno po nekolikokrat zavrtila.

Prvi javni ples trajal je v Zalesji skoz celo noč in še v ponedeljek potem do preko poludné. Vsemu temu kuril in pihal je Plahtač z raznimi jedili ob presledkih in pa sé znano „brlozgo“ napravljeno iz Sternovca in špiritovca sé sladkorom prijetno oslajeno. Vsa vsebina precej obširne posode je plesalcem, gledalcem, zijalcem in godcem nekam doli po grlih stekla in zginila. Ponedeljek po beli nedelji bil je istega leta v Zalesji za vsako koristno delo toliko, kot popolno zgubljen. Večji strastneži so še v torek za svoje ob javnem plesu gledé pijančevanja storjene grehe britko pokoro prenašati imeli; glavé jim je kar raznesti hotelo. Seveda so Plahtačevo „kapljico“ hvalili, ker je tako močna, da ji ga ni para.

(Dalje prihodnjič.)